

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De legibus disputatio - Cod. Ettenheim-Münster 336

[S.l.], [17. Jahrh.]

Sectio 3tia

[urn:nbn:de:bsz:31-131792](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-131792)

infirmas legis q̄ in ordinibus n. l. à legis la-
tore eius, favore revocet, aut abrogat, q̄
suetudine l. iij. ma. in iustis et in iustis
fiat. Hinc dicitur, legem aliquo modo esse
perpetuam; quia lex prohibens l. d. in iustis
hinc nulla hbt obliuionem ubi lex naturalis,
nec tempus quiddam d. ablatu durat, et t̄
ex sua natura apta permanere ad longum tem-
p̄, donec sint. l. revocet. l. mutare ius
aut ma. in iustis evadat.

Sectio 3. tra

Qui sint legis effectus.

Concto 3. ma. Effectus à lege intentus est fa-
re hoc bonu. Et quid d. effective p̄ d. iustis
ve. Probr: Leges prohibentes aut mandan-
tes etia ca q̄ ex se contra erant libera
imponunt, eo animo, ut l. iustis peri-
culu ex illis imminens l. e. glorio alio
res fiant, per quas ho agerat bonu, quod
neglexisset omittendo: q̄ t̄ in iustis aliquem

do lex ferat, & nullam talem aliam utilitatem, quam
 ipsius obedientiae seu implerionis, tunc saltem illud
 bonum intendit, quod in obediendo reperitur.
 Porro vis obligandi sicut in ipsa lege in
 voluit, sicut in hoc vis rationalis, quoniam
 in lege etiam permittenti et poenali: prout qui
 dem respu solum qui possunt et fore de
 bisque rem permissam impedire aut felix pa
 tralis punire: possunt v. l. respu iudicium,
 ut poena infligant, l. etiam respu ut poena
 adimplere deuantur. Cui igitur de obligari sit
 rati graue legis eius distinctio erant precipue
 §. lege mandante: prohibere, permittere
 punire, dare poena rem deuenire fieri
 pro quibus in Caenis ista via prosequi
 libet hant, aut saltem appetunt, unde
 sit ^{etiam} concto §. de l. civilis quae Culpa
 obligare in quae et sub pecto. Est autem et
 ferendū aliquos de fide, graue Gesford et Al
 mainū. Petr. §. ex l. l. Aplus Rom. 13.
 v. j. ita scribit: omnia aia potestati sublimioribus

... la legi
 ... abrogat
 ... el in
 ... mada
 ... dministr
 ... ly ralis
 ... dant, et
 ... longu de
 ... mulate cas
 ... latus
 ... itant
 ... aut mand
 ... erant libe
 ... uiliter p
 ... tharis alie
 ... at bonu
 ... d. §. aliq

subdita sit. q. subditio ne potest arbitra-
ria l. coarta propter sola poena in foro
externo luendam subiungit eodem cap. v. s.
subdit; effole n. solud pp. id, s. et pp.
quam. rationem addit v. s. et 2. Non e-
n. potestas n. a Deo. Itaq; qui resistit
potest. Dei ordinay resistit. Et P. Bely
Epist. s. c. 2. v. 13. ita hortat; subdit; igr. esse
ut or. hinc restat propter Deu sine legi.
Petr. 2. base: ulla rae dubitat superioris
by legitimis ee parendu: atq; nulli l.
seculares quod Ceteri s. legitimj superior
es, qo ulla rae dubitat illis parendae.
ergo qui qo n. parent peccant; agunt
n. disformiter. Delinunt ulla rae. Ergo
lex hinc obligat sub pecto. Confirmat; si
lex hinc n. potest obligare in officio et sub
pecto derivarent; moxq; incommoda in
rempubl. hanc; na oes fere has l. similes
cogitantes quiperent: Legislatur hanc legē tulit

sub nullo, reatu p[er]t[ur]b[atur] s[ed] 2° sub poena tem-
porali; q[uo]d libere transgrediar legē, quia
nemo videt nemo experiet[ur]. Quis d. n. vi-
det ex huiusmodi transgressionib[us] fine le-
gis in nihil abitur et quis h[ab]et foveat,
q[uo]d legē vinculo gl[ori]et[ur], p[er]ne ad ee dilap-
suramo. Hinc deducit

1. Legē h[ab]entem in iuris p[ar]te obligare
sub poena mortis ut dicitur in d. n. De
velit, ut obediatis superiorib[us] h[ab]entib[us], ut
atq[ue] gravis ee offensa De[us], si illis n[on] obe-
diatis.

2. Legem humanā n[on] obligare semper
sub mortis, quia nec quiddā divina aut
naturalis semper sic obligat, nam obligatio
Legis p[er]tinetate pendet à volute Legislatorum
qu[os] n[on] semper volunt suā potestatem sub sa-
li rigore exercere prohibet, aliquid profiri-
bunt.

3. Sicut Leges, q[ui] quiddam respu[n]da
quā dicitur p[ro]cipiant obligant in q[ui]bus
n[on] s[ed] sub illo p[ar]te proprie d[icitur], ut docet
Arraga B. 16. n. 26. Nam in gre mori p[er]ter

penam mortis et veniale debemus agnoscere
imperfectiorem quanda[m] positivam seu in d[omi]n[um]
ita, q[uo]d licet n[on] mereat[ur] ullu[m] h[uius]modi odium, ne
quidem leve quale respondet veniali; Et
meret[ur] quodammodo, ne illi Lex specialis
favores conferat. Et tales leges s[unt] aliqua
in religionis regulae, quia recte semper
e[st] aliqua in d[e]u[m] i[n]d[e]u[m]entia, q[uo]d nullu[m] potest ex
loquere r[e]u[er]e non obedire superiori.

4. Legem fundata[m] in presumptione
facti seu delicti n[on] obligare sub pena si
veritas n[on] subsistat, ut in pluribus docet
Sals de leg. D. 10. Sect. 4. et D. 16. Sect.
7. n[on] t[ame]n operat[ur] ad equal[em] finis legis
et frequenter ipsa lex. Quare si superior
instituat Lexi gerend[um] eo quod veritas n[on]
notat. Subdit[us] obligat[us] erit obedire, quia
solum in presumptione e[st] lex n[on] in veritate.
Aliud e[st] de lege fundata in presumptione
penali illius delicti; n[on] quantumvis hoc

penali
in n[on] est
n[on] operat[ur]
contra
ind[e]u[m]entia
afflatio
vires et
i. n[on] ve
presumptio
ni. h[uius]m[od]i
sub obli
ligatio
ultra.
2. ex
presumptio
n[on] pen
notat, co
3. ex
affirmati
quia gra
sub gra
concordat
et. ex
y. h[uius]m[od]i

periculum in aliquo casu portari, et hoc, quia
non est esset verum et absolute, in uno
non esset lex.

Contra 3. via In lex tunc obligat sub
modi an venial. videndum l. ex voluntate
legislatoris; l. ex ipsa substantia. Ex pto:
voluntas et intentio legislatoris colligitur
i. ex verbis et modo loquendi, ut si dicat:
precipimus mandamus, obligamus, distinge
ri. tunc sine obediencia sub indignatione
sub obsequio maledictione et signis et ob
ligationis sub mortali: sicut si verbis mitioribus
utatur.

2. Ex aditione gravium poenarum v.g. de
positionis, degradationis, excommunicationis later
alis, etc., quibus obediencia sub peccato
mortali, carceris, exilij perpetui, etc.

3. Ex consuetudine et aliorum horum consensu
affirmantium hanc l. nullam legem importare obli
gationem gravem l. non gravem. In praxi omnes un
de sunt precepta reformationis, annuum
coram obligare sub mortali peccato

4. Ex alijs legibus similibus, quibus l. altera
explant, l. quibus sub simili modo ac se loquendi

agros
sua
ad
legis
sua
aliqua
vera
post
hanc
ompho
sub
liberib
et d. 16.
finit
re si
id velle
id ob
et in
presump
intentione

induant eandem gravitatem culpae.
Materiam cognoscendo regulae hae e: Sum-
mae unctis et gravis et obligare subpre-
cato. nullo, quod alias legislator non
obtinere finis à se praevidenter intentis. Ra-
tionis huius regulae dantur istae: quia potes-
tas obligandi in quibus à Deo Supremo
Legislatore derivata e in Legislatibus nos-
tris huius finis à se praevidenter intentis fa-
ctis sequantur. multi siquidem propter
obligationem quae ab timore offensa divina
observant leges, qui alioquin ad propter
sola peccata temporalia transgredierentur; quod
nullo unctis Legislator hinc obligare sub-
precato, quando id necesse; s. etiam maxime
pro finis e ad obtinendum finis à se prae-
videnter intentis. Hinc lex affulget ad
resolvendos nonnullos casus, et reddenda
e, ut saepe maxime per se Lex potest evade-
re gravis, quia sicut alias legislator finis
à se praevidenter et ratione intentis vix ob-

tueret. Unde belli Quae exiguas bene fur
 ta à militibus commissa potius suspendendo plu
 bere: Superiores religiosi, vagantes,
 aliosq; ex casibus per se non grades sub
 pecto mortis prohibere: illi quidem ad
 gferuandã disciplinã militari, hi v. ad g
 seruandã disciplinã religiosã et sanã or
 dinis tuendam. Qui si fines adu lau
 dables et prudenter inteli; ut exiter
 nolant dolores. Ita finitè grave pec
 are p̄ medicos, qui tempore pestis se subdu
 unt, negotiatores, qui tempore famis fru
 menta extra regionẽ exportant, quifines
 qui tempore belli arma patriã necesse
 vendunt exlernis; licet n. eiusmodi audi
 ones vidiant, velfar; una maã levã hoc
 ipsa in maã p̄ fieri; gravis ob annos
 vicium, mater ob fine à Legislatore in
 tentã, qui à gferuas injuriã et bonitã.
 An a. in predictis casibus semper debz obli
 gatio gravis seu sub pecto mortis potibil
 magis ex sequentibus.

oncto 4. Lex hinc n̄ pot̄ prouipere maam
 leuē, qua leuē, sub pecto moesti. Et in prouipe
 re maam graua sub pecto leuē seu ueniali.
 Probr pars 5. si leuē, qua leuē poent p̄
 iuri sub pecto moesti; uideret̄ euerli maam
 rerū discoloj societas hinc, p̄ sub tyranni
 is imperio et legibz difficillimis, moratū
 obseruari nequeunt dū q̄ssere tranquilla
 n̄ pot̄; alijs incommoda grauisa emer
 gere, q̄ q̄sserant̄ facile succurrunt. Auidit̄
 quod nullqua legat̄ a Deo gesta horbz
 potestem ut leuē, qua leuē poent pro
 uipere sub moesti. Si En res leues q̄ in
 iustitias profertim ex fine per Legislatō
 rem intentō fiunt graues, potestem sub
 moesti prouipij; quia alijs gubernatō q̄
 hinc factō difficillimas aut ois impoblis.
 Pount em̄ ut obseruat̄ Charanuel in illa
 fundamentali num. 2020. uidej aliqua p̄mis
 uolentia leuē q̄ p̄ graua et alia graua

Et si leuē
 q̄ q̄sserant̄
 et quod
 ut graua
 fuit q̄sserant̄
 em̄ q̄sserant̄
 hinc in
 iustitias
 hinc per
 in illa
 a legat̄
 i. de legat̄
 p̄missio
 ut hōlō
 em̄ iustitias
 hinc aut
 nequeat̄
 hinc q̄sserant̄
 de negat̄
 Probr pars 5

q. s. levia. nempe res, q. intrinsicè aliquod
 se considerata levis s. considerata extrinsece
 et quoad usus solent interdum esse graves. et
 res graves si in ordine ad aliquod levis
 finis considerantur: tum n. à fine quantitate
 auferuntur / sicut loquendo sunt levis.
 Hinc in nonnullis religionibus violatis
 silentij prohibetur sub mortali, quia licet
 hoc per se leve sit sed in grave obicit
 iungatur, et finis, quod legislator finit
 à lege non obtineat. vide An. Gall. sect.
 s. de Leg. q. s. pag. 100. ubi dicitur, quod
 superior in virtute obedientie mihi precipit
 ut tollam festucam, si non faciam, peius moritur,
 etiam secluso expresse exemplo. De Deo ver
 bi aut fallit probabiliter, et, quamvis non pauci
 negant, quod post levia procurrere sub mor
 tali; quia Deo fini evidenter rase ut
 denegat. d. b.

Subi pars posterior: Subi agentis non operantis

ultra eorū intentionē ut hōl Arg. Lege:
Non Omnis **Th. 3.** Si certum petatur et
et capite ultimo de peccatis. Dicit etiam lex
pāe poenalis, q̄ etiam in maā gravē tm ob-
ligat sub poena et sub nulla culpa ut
mor videring. Item de factis nulla vi-
dentur precepta sub veniali q̄ sub nocte
prouij soluerent. Luis. n. negat, Suseph.
ond Sacramenti confirmatio in potestate
prouij sub gravē p̄to p̄ factu n. e. g.
Sed glra
Th. 3. Et ipso quod maā sit gravis
e etiam gravis obligatio aut n. hoc ex iure
naali et diuino dicitur parendū ee
superioribz ergo maā gravis n. p̄t p̄ci
ij sub obligatioe in lex. R. neg. Ans
nam lex cuius obligatio pendet immedi-
ate ex velle obligantis, qui licet illā
n. pot̄ extendere ultra capacitatem maā
p̄t in moderari eamq̄ capacit̄ n. equa

rj; et ad diffinitio e. quia ad ponendum ali-
 quem effectum gratia omni requiritur ad diffinitio
 ut unq. **Ob. 2.** Si maas, gravis et precipi-
 sub pecto legi obligas legis, est arbitria
 rias, et diffria pecti mortis a venial, pen-
 debit a volute legislatoris n. a. ex maas
 rj; qd etn maas legis poterit precipi sub
 pecto gravj. **R. dist.** sequela; obliga-
 tio legis et diffria pecti venialis ac ma-
 tis pendebit a volute legislatoris etn
 ex maas rj immediate; qdso: mediate,
 nego; cum n. legislator modicula sua
 moderase utitur, facit, ut transgressio
 legis sit sola venialis, q. absq. illa
 foret mortis ut bene Arriaz n. 78.

Ob. 3. Obligas e effectus naabr lege
 gsequens: qd n. pot fieri pro arbitrio legis-
 latoris. **R. dist.** ans: obligas e effectus
 naabr lege gsequens et dependens a quali-
 tate legis a qua provenit, qdso; independens,
 nego ans et gsequia.

leg. legi
 pelatur et
 datu etn
 grav in p
 la vulgari
 lo nullam
 sub morte
 negel, fup
 a potuque
 ob n. e. qd
 a sit gran
 hor ex in
 pcedend e
 l. b.
 is n. pot
 R. neg. h
 idant mot
 qui licet et
 pcedent ma
 apatit a qd

Qb. 4. Volu^t e^t lex poenalis: s^c in volu^t
mas gravis n^o p^ot^{est} q^uo^d aliquis obligare t^um
sub veniali: q^uo^d neg^o in lege. R^e neg.
m^un^o: id n^o obligat vol^ut p^ontat ex in
tentione voventis p^ot^{est} se leor obligare
ad aliquid grave in Dei honore faciendu^m.
Atq^{ue} in observandu^m e^t quod si conat^{us} regillato
volentis obligare grav^o una ma^g lev^o sit in
q^uo^d q^uo^d ex ip^o illu^m obligat^{us} sub mortali
li, p^ontat in q^uo^d ut ac valid^o quod
obligat^{us} sub veniali, cui ma^g e^t propor
tionata, ut n^o t^um regula. Juris in q^uo^d
Utile per inutile n^o viliat^{ur}; atq^{ue} eo ip^o
effi^o ma^g sit inutile et impropor^o
ad obligat^{us} sub mortali, utalis t^um e^t sub
veniali; nec d^um intentio, ut legislator
obligare velit, quantum potest.

Dat^{us} lex poeⁿalis. Concto 5. Lex obligat ad sola poena^m
poenalis. in culpa l. Legislator exprimat, l. q^uo^d
t^um declarat, l. cor^o s^c h^us Carolus et
Fidelis q^uo^d h^us l^o 5. Onera et vincula

in injuriendo subditis, nisi l. ex ipsa mani
 posse iubeat & aliunde mens legislatoris
 clare innotescat. 2. Leges poenales sunt
 oia adia fluitone sunt interpretanda,
 ut possim admittant oes Phil. et Juris
 Consultj. 3. Nulla nevitata e obligati
 ad culpa, si lex obliget ad poenam
 profertim grave, cum ex hoc sola possit
 refrenare subditos ne legem transgrediantur.
 4. Legislator habet liberissima potestatem ex
 primendi obligati ad culpa, si ex
 primere velit: qd idem n exprimit, si
 n e ad n obligati ad culpa. Unde
 Colligitur 1. Quid n in lege mixta s
 et pure poenale. raro in lege civile ob-
 ligare sub culpa dicitur, quia ut ptum
 solij poena mentione facit. Hinc de
 fraudantes vertigalia, et in iuste impo-
 sita n pecunare nec tenent ad restitutionem,
 ut ex pte dicit Buardy in Canone 18 Bulla

cano q. 12. n. 18. Navarroy in manuali
c. 23. n. 55. et alij glia Vasquez et plures
n. improbi & generaliter. Si et milites
n. peccant contra, qui sine damno l. in
varia. alteris militari & disciplina n. ob
feroant. nec incurrat; qui glia produr
l. principis carere & fringunt ad sal-
vanda vita l. aliam gravem poenam
quenda.
2. Precepta tunc obligare sub
mortali, quia cum tunc, cum propriis
et quibus si dulerat. Item dicitur
de & de similibus alijs preceptis tunc
propheti quod transgressionem impedit
& gravis poena excommunicationis, depositionis
Neq; in eo pedit quod lex imperia
nal poenam mortis multationis, exilij per
peltus inferij, lege obligare sub mortali,
cum ad impositionem poenae quantumvis gra-

vix videatur sufficere si culpa politica
 seu civilis quibatur. Si v. poena, q. a
 lege imposita sit specialis, Capitalis, et
 proprie dicta poena signis a iustitiam
 gressione includere ultra dicitur. Quia
proprie dicta poena, quia Irregulari-
 tates et alios similes inhabilitates non
 poena proprie dicitur.

3. Legi vere poenale non esse legem pro-
 prie dictam, sed in secundum quid, non enim oblige
 gat subditum in foro interno seu conscientiae
 sed in foro externo quoad poenam solvendam
 ut bene in alijs advertit Charsmuel
 num. 33. Unde et San-Gall. pag. 98. doc-
 ent in alijs leges poenales dicitur esse
 leges Conventionales sive pacta, ut quomodo
 tenentur subditi, qui legem transgreduntur, ut
 ad poenam persolvere. Duo pacta hoc l.
 simili modo possunt exprimi: si hoc generis,
 dabis hanc poenam; l. potes hoc proceptum trans-

Concl^o 5. Plures leges possunt impleri eodem tempore
 pluribus artibus. Ex^{ta}: Qui efficit quid quid per pro-
 cepta exigit, satisfait illis preceptis: s. qui av-
 dem tempore v. g. audit missam in festo preceptam
 et simul orat horas canonicas et ita preces pro pe-
 nitentia sacramentali imploras, efficit quid quid
 per precepta illa exigit: go. Non defunt
 qui proble^o docent, se si obligat^o s^o ad duas
 missas aut oras, satisficere ad utrasq^{ue} casu
 simul, quod in duobus altariis eodem tempore
 celebrant. contra v. si casu contingat, ut casum
 h^{ic} unius precepti executione alterius impedi-
 at, ita ut simul stare n^{on} possit, verum est, di-
 versis artibus eodem tempore n^{on} posse impleri plu-
 res leges.

Sectio 6. ta

Quomodo leges mutantur et cessant?

Concl^o 1. Cessat lex, cuius obligatio cessante
 ante eam materiali seu finali legis adaequata.
 Ex^{ta} pars 1. Materia cessat, quod l. omⁿ legis
 ex honesto fit turpis, s. ex utili inutile, s. ex
 prob^o improbe. Sed lex q^{ue} non est honesta inu-
 tilis seu improbe n^{on} est lex, n^{on} n^{on} habet vires et
 effectus g^oales, neq^{ue} obligat: go. Quod dicitur